

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Факультет іноземної філології

Кафедра німецької філології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Методика викладання іноземної мови в середній та старшій школі

підготовки

бакалавра

спеціальності

**014 Середня освіта (Мова і
література (німецька))**

освітньо-професійної програми Середня освіта. Німецька мова

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Методика викладання іноземної мови в старшій та середній школі» підготовки бакалавра, спеціальності 014 Середня освіта. (Мова і література (німецька)), за освітньо–професійною програмою Середня освіта. Німецька мова.

Розробники: Близнюк Л. М., доцент кафедри німецької філології, кандидат філологічних наук.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри німецької філології

протокол №1 від 28 серпня 2020р.

Завідувач кафедри:

(Застровська С. О.)

Луцьк 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) Середня освіта. Німецька мова бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 /4		Рік навчання: 3
		Семестр: 5, 6
ІНДЗ: -		Лекції: - 30
		Семінарські: - 30
		Самостійна робота: 52 год.
		Консультації: 6 год.
		Форма контролю: екзамен (6 семестр)
Мова навчання		українська, німецька

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Близнюк Людмила Миколаївна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	-
Посада	доцент кафедри німецької філології
Контактна інформація	м.т. 050 1412593
	luda_blysnjuk@ukr.net bluzniuk.luda@eenu.edu.ua
Дні занять	Розклад занять: http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
	Усі запитання щодо курсу можна надсилати на електронні скриньки, зазначені в силабусі, а також через чат

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Дисципліна «Методика викладання іноземної мови в середній та старшій школі» є складовою частиною дисциплін за циклом професійної підготовки. Проблема викладання іноземної мови в школі в наш час особливо актуальна, тому що зміни в характері освіти все більш явно орієнтують її на «вільний розвиток людини», творчу ініціативу, самостійність учнів, конкурентоспроможність, мобільність майбутніх фахівців. Методика

навчання іноземної мови як академічна дисципліна, акумулюючи інформацію про цілі та зміст навчання, є цариною, що поєднує теоретичні відомості про традиційні й інноваційні методи та засоби навчання, і практичні стратегії викладання. Курс «Методика навчання іноземної мови в середній та старшій школі» розроблений у відповідності до нормативних документів для організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти України. **Об'єктом** є ефективна організація процесу навчання німецької мови в базовій середній школі та старшій школі. **Предмет** становлять лінгвістичні, педагогічні та психологічні особливості навчання німецької мови здобувачів освіти.

2. Пререквізити.

Підґрунтям для викладання курсу «Методика навчання іноземної мови в середній та старшій школі» є навчальні дисципліни: основи педмайстерності, педагогіка (сучасні педагогічні технології, методика виховної роботи), психологія (вікова, педагогічна, спеціальна психологія).

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою курсу є підготовка студентів до реалізації професійних функцій (комунікативно-навчальна, розвиваюча, виховна, естетична, конструктивно-плануюча, організаторська) вчителя іноземної мови, забезпечуючи їх необхідними знаннями з теорії та практики викладання іноземної мови, розвиваючи методичні вміння та вміння самостійного методичного дослідження.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Методика навчання іноземної мови в середній та старшій школі» є:

- створення у студентів широкої теоретичної бази, що розкриває закономірності процесу навчання іноземних мов як засобу спілкування та включає знання базових і суміжних з методикою наук в інтегрованому вигляді;
- ознайомлення студентів з основними методами, системами, прийомами, формами та засобами навчання іноземних мов як у вітчизняній методиці викладання так і в зарубіжній, проведення їх порівняльного аналізу;
- розвиток вмінь студентів творчо застосовувати свої знання з урахуванням умов викладання.

Результати навчання (компетентності).

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні володіти такими **компетентностями**:

1.1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати різного рівня складності спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі педагогіки, викладати німецьку мову та літературу й англійську мову в закладах загальної середньої освіти, що передбачає застосування сучасних теорій та методів освітніх наук і новітніх інформаційних технологій.

1.1. Загальні компетентності:

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1).
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, послуговуючись ефективними прийомами і засобами вербальної та невербальної комунікації (ЗК 2).
- Здатність до вираження національної культурної ідентичності, виявляти повагу та цінувати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; зберігати та примножувати моральні, наукові цінності і досягнення суспільства (ЗК 3).
- Знання та розуміння предметної галузі, здатність здійснювати професійну діяльність (ЗК 4).
- Здатність вчитися, опановувати нові знання й застосовувати їх у практичних ситуаціях (ЗК 5).
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 7).
- Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми, бути ініціативним і генерувати нові ідеї (ЗК 8).
- Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня толерантно і взаємоввічливо із дотриманням професійної етики (ЗК 9).
- Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (ЗК 10).
- Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, шукати, опрацьовувати та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК 11).
- Здатність використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології (ЗК 12).
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 13).
- Здатність проведення досліджень на належному рівні (ЗК 14).

4.1. Фахові компетентності:

- Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ (ФК 1).

- ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні (**ФК 2**).
- Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя (**ФК 3**).
- Здатність послуговуватися у професійній діяльності знаннями про історію мови та основні мовні явища, враховуючи різні напрями сучасних філологічних досліджень, здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів (**ФК 4**).
- Здатність виконувати наукові фахові дослідження з німецької та англійської мов, а також оприлюднювати їхні результати (**ФК 14**).

4.2. Результати навчання:

- Осмислює основні завдання педагога-вчителя, який володіє фаховими знаннями і здатен незалежно мислити, відповідально діяти та вирішувати професійні й практичні завдання у галузі освіти / педагогіки, пов'язані з викладанням німецької й англійської мов у закладах загальної середньої освіти для базової школи із застосуванням інноваційних підходів, доцільних методів і технологій зорієнтованого компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів (**ПРН 1**).
- Вільно спілкується з професійних питань із фахівцями та нефахівцями (в тому числі представниками інших культур) державною та/або іноземними мовами усно й письмово з метою використання їх для організації й управління освітнім процесом (**ПРН 2**).
- Вміє ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично аналізувати й інтерпретувати її; цікавитися й користуватися сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, апаратними та програмними засобами інформатизації в освіті (**ПРН 3**).
- Аналізує можливості особистого професійного розвитку, визначає його оптимальний зміст і форми, здійснює моніторинг власної педагогічної діяльності, планує процес свого подальшого навчання й самоосвіти (**ПРН 4**).
- Розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства; вміє зберігати й примножувати його моральні, наукові цінності і досягнення (**ПРН 5**).

- Використовує різні види ораторських виступів, ефективно планує виступи та добирає матеріал, оперує методикою підготовки та виголошення промови, володіє основами техніки мовлення, вміє фахово вести розгорнутий монолог/діалог та уміло застосовувати вербальні та невербальні засоби спілкування **(ПРН 6)**.
- Використовує інформаційні та комунікаційні технології для підбору доцільних форм, методів та засобів навчання, відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів **(ПРН 7)**.
- Знає й розуміє систему мови і вміє застосовувати ці знання у професійній освітній діяльності **(ПРН 8)**.
- Аналізує й інтерпретує твори німецькомовної художньої літератури, визначає їхню специфіку й місце в літературному процесі **(ПРН 11)**.
- Здійснює управління процесом виховання; добирає методи й прийоми виховання; застосовує індивідуальну, групову та масову форми виховної роботи; вміє планувати й проводити години класного керівника, виконувати його обов'язки, організовувати виховні заходи, співпрацювати з сім'ями учнів, залучати активну громадськість до процесу виховання, здійснювати виховну роботу в позашкільних закладах освіти, планувати виховну роботу в оздоровчих таборах **(ПРН 13)**.
- Здійснює планування та організацію освітнього процесу з урахуванням психологічних і фізіологічних особливостей учнів, їхніх потреб та інтересів, а також специфіки навчального предмету **(ПРН 14)**.
- Використовує способи самозбереження психічного здоров'я, конструктивно та безпечно взаємодіє з учасниками освітнього процесу, запобігає конфліктам в освітньому процесі **(ПРН 15)**.
- Вміє взаємодіяти, враховуючи культурні та особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації й поваги до відмінностей та підходів, визначених цілями сталого розвитку **(ПРН 16)**.
- Створює умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, здійснює педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами **(ПРН 17)**.
- Дотримується під час навчально-виховного процесу нормативно-правових актів у галузі освіти, рекомендацій зі збереження здоров'я школярів **(ПРН 18)**.
- Ефективно організовує освітній процес відповідно до вимог законодавства, застосовує різні види та форми навчально-пізнавальної діяльності учнів, раціонально використовуючи навчальний час; обирає освітні технології виховання відповідно до цілей і завдань сучасної освіти **(ПРН 19)**.

- Здійснює оцінювання результатів навчання із дотриманням відповідних критеріїв та принципів академічної доброчесності, аналізує результати навчання учнів та забезпечує самооцінювання та взаємооцінювання учнів (**ПРН 20**).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін.	Сам. роб.	Ко нс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Система навчання німецької мови.						
Тема 1. Лівнопсихологічна характеристика мовленнєвої діяльності. Проблема навичок та вмінь мовлення у навчанні іноземних мов		2		2	1	ДС, РЗ
Тема 2. Система вправ для формування навичок та вмінь мовлення		2	2	4		ДС, Т, РЗ
Разом за модулем 1	13	4	2	6	1	15
Змістовий модуль 2. Технологія навчання іншомовного матеріалу						
Тема 3. Методика формування німецькомовної граматичної компетенції учнів.		2	2	4		ДС,Т, РЗ, РМГ
Тема 4. Методика формування німецькомовної лексичної компетенції.		2	2	4	1	ДС,Т, РЗ, РМГ
Тема 5. Методика формування німецькомовної фонетичної компетенції. Навчання техніки читання.		2	2	2		ДС,Т, РЗ, РМГ
Разом за модулем 2	23	6	6	10	1	15
Змістовий модуль 3. Технологія навчання іншомовного спілкування						
Тема 6. Навчання аудіювання.		2	2	2		
Тема 7. Методика формування мовленнєвої компетенції діалогічного мовлення. Методика формування мовленнєвої компетенції монологічного мовлення		2	4	4	1	ДС,РЗ, Т, РМГ
Тема 8. Методика формування мовленнєвої компетенції читання.		2	2	2		ДС,Т, РЗ, РМГ

Тема 9. Методика формування мовленнєвої компетенції письма.		2	2	4		ДС
Разом за модулем 3	31	8	10	12	1	10
Змістовий модуль 4. Навчання німецької мови в класах з інклюзивним навчанням						
Тема 10. Основи інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.		2		4		ДС, РМГ
Тема 11. Технологія формування мовних та мовленнєвих компетенцій в класах з інклюзивним навчанням.		2	2	4	1	ДС, РМГ
Разом за модулем 4	15	4	2	8	1	15
Змістовий модуль 5. Планування навчального процесу з іноземної мови						
Тема 12. Види планів і їх характеристика		2		4		ДС, РМГ
Тема 13. Урок іноземної мови. Вимоги до уроку іноземної мови. Типи і структура уроків іноземної мови. Аналіз уроку іноземної мови.		2	6	4	1	ДС,РЗ, Т, РМГ
Разом за модулем 5	19	4	6	8	1	15
Змістовий модуль 6. Інноваційні методи навчання іноземної мови						
Тема 14. Навчання німецької мови на навчальних станціях. Проектне навчання німецької мови. Навчання німецької мови з використанням методики CLILIG		2	2	4	1	ДС,РЗ, Т, РМГ
Тема 15. Історія розвитку методики викладання іноземних мов. Методи навчання німецької мови.		2	2	4		ДС, Т
Разом за модулем 6	9	4	4	8	1	15
Види підсумкових робіт						
						Бали
Модульна контрольна робота						30
Усне опитування						30
Всього годин:	120	30	30	52	6	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат,

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів при вивченні методики навчання німецької мови вміння працювати з довідниками, словниками, матеріалами, представленими на сайтах видавництва Hueber, Klett, Cornelsen та Goethe - Institut, вміння опрацювати плани-конспекти уроків, готувати індивідуальні фрагменти уроків, розробляти завдання до навчальних фільмів та самостійно дидактизувати наданий матеріал. З цією метою студенти виконують практичні завдання згідно тематики семінарських занять.

IV. Політика оцінювання

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за екзамен становить 100 балів, яка є сумою балів за поточне оцінювання (40 балів) та підсумковий контроль (60 балів). У 6 семестрі студенти складають екзамен з дисципліни за весь період навчання. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за екзамен становить також 100 балів, яка є сумою балів за поточне оцінювання (40 балів) та підсумковий контроль (60 балів). При поточному оцінюванні знань студентів враховуються участь в дискусіях під час лекційних та семінарських занять, виконання практичних завдань та тестів. За кожний змістовий модуль студент має можливість отримати максимальну кількість балів - «15» (5 балів за відповідь на семінарі + 5 балів за підготовку та проведення практичною частиною семінару + 5 балів за тест в кінці кожної теми змістового модулю). В кінці семестру студенти виконують тест або ж практичні завдання, які оцінюються в 5 балів, що сумарно становить 20 балів. Всього за роботу під час семестру студенти можуть отримати 20 (відповідно в 5 та 6 семестрах), що в сумі становить 40 балів. В кінці навчального року студенти пишуть модульну контрольну роботу (30 балів) та можуть отримати 30 балів на іспиті, що складає 60 балів. Екзамен студенти складають за питаннями двох семестрів.

Студентам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#). Згідно встановленого порядку можуть бути визнаними результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не більше 6 кредитів за навчальний рік), так і його окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені цим силабусом.

У випадку відсутності на занятті чи невиконання одного із видів обов'язкових робіт по темі студент отримує 0 балів за невиконаний вид роботи. У разі поважної причини студент може перездати тему під час проведення консультацій.

Учасники освітнього процесу повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, самостійно виконувати навчальні завдання, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, під час підготовки

презентації та розробки дидактичних матеріалів, коректно посилаючись на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у два етапи: письмовий контроль у вигляді тесту та усне опитування. Кількість балів підсумкового контролю розподіляється таким чином: письмовий тест – 30 балів, усне опитування – 30 балів, разом – 60 балів. Для письмового контролю пропонуються комплекти тестових завдань. Усний підсумковий контроль дає теж максимальну кількість балів – 30. Студентам пропонуються три питання, кожне з яких оцінюється в 10 балів максимально.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всіма видами навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Переклад з англ. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Книга вчителя іноземної мови: довідково-методичне видання / нпоряд. О.Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 240 с.
3. Контрольні завдання з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / нол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої та М. Т. Солов'я. К., 2002. 356 с.
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. 12-бальна система. К., 2000. 126 с.
5. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5–9 класи (Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова) : Наказ Міністерства освіти і науки України 07.06.2017 р. № 804. 113 с.
6. Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН: Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon> (дата звернення 28.06.2020).

7. Наскрізнi змістові лінії: Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/naskrizni-zmistovi-liniyi> (дата звернення 28.06.2020).
- Ніколаєва С. Ю. Виробничі функції, типові задачі діяльності та вміння учителя іноземної мови (спеціаліста). К.: Ленвіт, 1999. 96 с.
8. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних
9. Організація дистанційного навчання в школі : методичні рекомендації : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення 28.06.2020).
10. Педагогічна практика з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої і В. В. Черниш. К.: Ленвіт, 2003. 250 с.
11. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: посібник / нол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2004. 360 с.
12. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. К.: Ленвіт, 2005. 208 с.
13. Структурно-логічні схеми і таблиці з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178–179). С. 10–22.
15. Закон України про повну загальну середню освіту від 16.01.2020 (чинний від 18.03.2020). Ідентифікатор 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 28.06.2020)

Додаткова література

1. Близнюк Л. М., Козак А. В., Шостак У. В. Вивчення іноземної мови в часи пандемії: криза чи шанс. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». Випуск №38. 2021. С. 102–105.
2. Варяниця Л. О. Розвиток критичного мислення в умовах Нової української школи. 2018. URL: https://www.vspu.edu.ua › event › years18_19 › 04_11_rezult › work (дата звернення 19.03.2020).
3. Веклич Ю. І. Використання автентичних текстів у процесі формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів початкової школи. *Вісник психології і педагогіки*. 2012. Вип. 10. С. 16–24.
4. Волкова Н. П. Педагогіка. К. : Академія, 2002. 340 с.
5. Голуб Н. М., Л. І. Проценко. Роль комунікативно-ситуативних вправ у формуванні мовної особистості. *Література та культура Полісся*. 2008. № 43. С. 218–223.
6. Дем'ян В. Використання відеосюжетів на заняттях з англійської мови. *Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика*. Полтава, 2016. С. 30–34.

7. Дмитренко К. А., Коновалова М. В. Звичайні форми роботи – новий підхід : розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. Х. : ВГ «Основа», 2018. 119 с.
8. Завеля Т. В. Лепбук. 2019. URL: <https://naurok.com.ua/lepbuk-vigotovlennya-lepbuka-96844.html> (дата звернення 19.03.2020).
9. Єфремова Н. В., Шелудченко С. Б. Автентичне науково-популярне відео як мотиватор формування лінгвокультурної компетенції молодших школярів. *Актуальні питання іноземної філології*. Луцьк, 2018. № 8. С. 81–86.
10. Іванова Н. Роль казки в розвитку комунікативності молодших школярів у процесі навчання іноземної мови. *Вісник РУДН*. № 11, 2006. С. 53–55.
11. Казачінер О. С. Сучасні форми та методи навчання англійської мови. Харків : Основа, 2010. 112 с.
12. Нікітченко О. С., Тарасова О. А. Формування навичок критичного мислення на уроках іноземної мови. Харків : Друкарня Мадрид, 2017. 104 с.
13. Редько В. Оновлення змісту навчання іноземних мов у сучасній шкільній освіті – прерогатива Нової української школи. *Іноземні мови в школах України*. 2018. № 4. С. 10–15.
14. Сідашова О. М. Типи нестандартних уроків, особливості їх організації. *Англійська мова в початковій школі*. 2011. № 5. С. 28–29.
15. Топол В. Навіщо українській школі інтегрований курс. URL: <https://nus.org.ua/articles/navishho-ukrayinskij-shkoli-integrovanij-kurs-z-pryrodnychuh-nauk> (дата звернення 19.03.2020).
16. Державні стандарти загальної середньої освіти : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення 28.06.2020).

Інтернет-ресурси

1. <http://www.goethe.de/ins/ua/de/kie/lhr/mat/sdu.html>
2. www.cornelsen.de
3. www.hueber.de
4. www.klett.de